Görkəmli alim, vətənpərvər insan

Dünya pedaqogika elmi ictimaiyyəti arasında milli pedaqogikanın memarı kimi tanınan ustad pedaqoq, akademik Nurəddin Mustafa oğlu Kazımovun bu il doxsan yaşı tamam olur.

90 illik həyatın parlaq nişanələri isə çoxdur. O, ağrılı-əzablı uşaqlıq çağlarından ta müdriklik zirvəsinə qədəm qoyduğu dövrədək şərəfli bir yol keçmişdir.

Nurəddin müəllimi tanıyanlar çox yaxşı bilirlər ki, onun xarakterində heç vaxt təbəddülatlar, tərəddüdlər olmur, sözü ilə əməli daim vəhdət təşkil edir. Təbiətində əsl insani keyfiyyətlər - sadəlik, təvazökarlıq, səmimiliklə yanaşı, yeri gələndə, sərt "dəmir intizam", prinsipial, obyektiv mövqe, barışmaz kəskin əda, dediyindən dönməmək kimi inkaredilməz həqiqətlər də var. Bu nadir şəxsiyyətin vicdanlı alim mövqeyi, ustad müəllim bacarığı, dərуni tədqiqatçılıq səriştəliliyi, qüdrətli ziyalı zəkası, aydın məntiqi təfəkkür qabiliyyəti və digər bu kimi mənəvi fəzilətlər daşıyıcısı olması onu həmkarlarına qədirbilən, humanist insan kimi tanıtmışdır.

Onun elmi-pedaqoji yaradıcılıq yolunda qazandığı nailiyyətlər yalnız və yalnız gərgin əməyin, məhsuldar fəaliyyətin, yuxusuz gecələrin, sarsılmaz iradi keyfiyyətlərin, mətin və dözümlü xarakter bütövlüyünün nəticəsi olaraq, ona pedaqoji və elmi ictimaiyyət arasında geniş nüfuz qazandırmışdır.

Nurəddin müəllim haqqında həmkarlarının rəylərini oxuduqca, fərəhlənir, insana, onun parlaq əməllərinə verilən dəyərdən, nəcib fikir və təəssüratlardan çox dərin bir zövq alır, bu ülvi şəxsiyyəti bir az da yaxından tanıyırsan. Alimin şəxsiyyətinə və elmi fəaliyyətinə böyük dəyər verən ADU-nun rektor vəzifəsini icra edən, professor Dünyamin Yunusov yazır: *"Nurəddin müəllim Azərbaycan ziyalılar ordusunun sayılıb-seçilən və sevilən alimlərindəndir".*

Azərbaycan Təhsil Şurasının sədri, pedaqoji elmlər doktoru, professor Əjdər Ağayevin fikirləri də maraqlıdır: *"Alimin yaradıcılığı ilə şəxsiyyəti vəhdət təşkil etdikdə, bütöv, özünəməxsus xarakterə malik olduğu görünəndə o, daha əzəmətli olur. Nurəddin Kazımov məhz belə bir insandır".*

Akademik, millət vəkili İsa Həbibbəyli isə alimin xarakterik cizgilərini diqqətə çəkir: *"Görkəmli elm xadimi Nurəddin müəllimin əsərləri kimi, xarakteri də bənzərsizdir. Bu cəhətdən onu kimsə ilə müqayisə etmək olmaz, obyektivlik, halallıq, bir qədər də dönməzlik, prinsipiallıq, özünə inam, yalnız savadına, qabiliyyətinə inandığı insanlara qayğıkeş münasibət bəsləmək Nurəddin müəllimin xarakterik cizgiləridir. O, bütöv və bənzərsiz şəxsiyyətdir".*

Respublika Təhsil Problemləri İnstitutunun elmi məsləhətçisi, pedaqoji elmlər doktoru, professor Vidadi Xəlilov isə belə söyləyir: *"Nurəddin müəllim daim axtarışda olan, yenilik hissi ilə çalışan pedaqoq alimlərimizin ön cərgəsindədir".*

Bütün bu məziyyətlərdə ümumiləşən fikirlərdən irəli gələn məntiqi nəticə odur ki, professor Nurəddin Kazımov Azərbaycan pedaqoji fikrinin görkəmli nümayəndələrindən biri olub, pedaqoji cəmiyyətimizin yaşlı və orta nəslinin yaxşı tanıdığı, hər birinin qəlbində iz buraxdığı böyük insandır.

Onun mənəvi dünyasında "yaxşı insan" formalaşdırmaq konsepsiyası, tərbiyə işində mərhələlik nəzəriyyəsindən istifadə təcrübələrinə aid monumental baxışlar sistemi - milli və ümumbəşəri dəyərlər əsasında, cəmiyyət prinsiplərini ehtiva edən zəmində öz əksini tapdığından yaradıcılığını da məhz, bu iki zəngin metodologiya üzrə ümumiləşdirməyə daha çox cəhd etməsi, ilk dəfə olaraq milli pedaqogikanın yaranması yolunda çahanşümul əmək sərf etməsi ilə bağlı olmuşdur.

Xüsusən, milli pedaqogikaya aid nəzəriyyə yaratmağın mühüm metodoloji prinsiplərini çox yüksək məsuliyyət və yaradıcı yanaşma mövqeyindən təşviq etmək sahəsində müstəsna əməyi bu gün də pedaqoji aləmin dəyər verdiyi misilsiz töhfədir.

Milli pedaqogika dedikdə o, birmənalı olaraq ənənəvi pedaqogikada olan mütərəqqi, qabaqcıl amillərin tətbiqini də inkar etmədən, bu elmin təşəkkülü üçün əksinə daha bariz nümunə olacaq yol göstərərək yazır: *"SSRİ şəraitində milli pedaqogika yaratmaq olmazdı. Çünki Sovet dövründə bizim vətənimiz yalnız Azərbaycan hesab edilmirdi. SSRİ-nin tərkibindəki bütün müttəfiq respublikalar, o cümlədən də Azərbaycan Respublikası hamımızın vətəni sayılırdı. İqtisadiyyat - sovet iqtisadiyyatı, elm, mədəniyyət, tarix-sovet elmi, mədəniyyəti, tarixi olduğu kimi, ideologiya da vahid idi - sovet ideologiyası. Belə bir şəraitdə milli pedaqogika yaratmaq fikrinə düşmək millətçilik damğası almaq demək olardı.*

İndi şərait dəyişmişdir. Azərbaycan Respublikası müstəqil dövlətdir. Onun ideologiyası formalaşır, milli mənlik şüuru baş qaldırır, tariximiz açılır, adət və ənənələrimiz dirçəlir. Deməli, Azərbaycanda milli pedaqogika yazmaq üçün indi münasib siyasi və ideoloji şərait yaranmışdır".

Milli pedaqogika ideyası yaratmağın banisi kimi, o bu yolda gərgin əmək sərf etmiş, bir-birinin ardınca yüksək səviyyəli elmi-tədqiqatlar apararaq, həm pedaqogika elmini, həm də pedaqoji prosesə xidmət edərək nəzəri və tətbiqi dərslik və dərs vəsaitləri hazırlamışdır. O, nəinki pedaqogika sahəsində, hətta fəlsəfə, məntiq, ritorika, etika, estetika, ana dilinin tədrisi istiqamətində də fundamental tədqiqatlar aparmış, müqayisə üsulunun bütün elmlərdə tətbiqinə aid konseptual ideyalar verməşdir.

Əməkdar elm xadimi, pedaqoji elmlər doktoru, professor Nurəddin Kazımov 1926-cı il aprelin 28-də Gəncədə anadan olmuş, 1950-ci ildə Leninqrad Universitetini bitirmiş, əsas üç institutda: 1957-1976-cı illərdə Azərbaycan DETPİ-də direktor müavini və direktor; 1976-1982-ci illərdə Lenin adına APİ-də elmi işlər üzrə prorektor; 1982-ci ildən ADU-da pedaqogika kafedrasının müdiri vəzifəsində işləmişdir. O, 500-dən artıq əsərin müəllifi, Prezidentin fərdi təqaüdçüsüdür.

Nurəddin müəllimin ömür salnaməsinə qızıl hərflərlə yazılan nişanələrin böyük bir qismi 1984-cü ildən ta 2016-cı ilədək işlədiyi möhtəşəm bir kollektivlə - Azərbaycan Dillər Universitetinin pedaqogika kafedrası ilə bağlı olmuşdur. O, bu kafedraya rəhbərlik etdiyi dövrdə canla-başla, həvəslə və yüksək peşəkar fəaliyyət nümunəsi ilə bu vəzifənin öhdəsindən nəinki gəldi, hətta bütün ali pedaqoji tədris müəssisələrindəki pedaqogika kafedralarının fəaliyyətinə elmi istiqamət verən "Pedaqogika kafedrası üzrə təhsil proqramının" (Kurikulum) meydana çıxmasında müstəsna əmək sərf etdi. Respublikada milli pedaqoji kadr hazırlığının səviyyəsinin və müasir elmi-tədqiqat təcrübəsinin intişarı üçün pedaqogika kafedralarının daha canlı təması, iş birliyini bir "ağsaqqal" kimi öz çiyinlərinə götürməklə, əsl fədakarlıq nümunəsi göstərdi.

Heç şübhəsiz ki, respublikamızın müstəqillik yolu ilə inkişaf etdiyi, təhsil sisteminin ümumbəşəri dəyərlər və milli zəmin üzərində qurulduğu, yeni təhsil islahatçılığı ideyalarının cəmiyyət həyatında təsbit olunduğu bir şəraitdə gənc nəslin maariflənməsi yolunda əmək sərf edən və pedaqogikanın elmi-nəzəri axtarışlarını bu gün də uğurla davam etdirən akademik Nurəddin Kazımovun xalq və Vətən yolunda xidmətləri böyükdür. Millilik, milli mənəviyyat onun həyatının yaradıcılıq kredosudur.

Qətiyyət və tam əminliklə demək olar ki, istedadlı pedaqoq, görkəmli alim, vətənpərvər insan, ən heyrətamiz mənəvi keyfiyyətləri özündə birləşdirən sədaqətli dost, fitrətən azərbaycançılıq məfkurəsinə bağlı olan bu insan müəllimlik peşəsini daim uca tutmuş, yazıb-yaratmış, dərin mənalı əsərləri ilə vətənə və xalqına ləyaqətlə xidmət etmişdir. İnanırıq ki, Rusiya Dövlət Təhsil Akademiyasının xarici üzvü, akademik Nurəddin Kazımovun əsərləri Azərbaycan pedaqoji elminin qızıl fonduna daxil olub, onu əbədiyaşar pedaqoji elm mücahidinə çevirəcəkdir.

Vidadi BƏŞİROV,
ADU-nun Pedaqogika kafedrasının dosenti, pedaqogika üzrə fəlsəfə doktoru.